

v Dolenji vasi, kateremu sta ukradla 6800 Din v gotovini ter dve hranilni knjižici s skupnimi vlogami 43.000 Din. Obe knjižici sta pozneje zavrgla. Mesece julija je vdrl France v hišo Jakoba Mrharja v Dolenji vasi in mu odnesel 1230 Din gotovine. V noči na 23. avgusta sta brata Štefan in France vlomila v Rakitnici v hišo Janeza Grebenca in sta mu odnesla nekaj cigaret in denarja v skupni vrednosti 118 Din. Vrh tega sta izvršila še celo vrsto drugih vlomov in tatvin. V noči na 11. septembra so vsi trije v Kotu vdrl v hišo sester Ane Mrharjeve in Marije Lovšinove ter zahtevali od njih denarja. Grozili so jima

tudi z revolverjem, nožem in kolom. Dobili so 600 Din gotovine, 3 pare zlatih uhanov, 2 zlatnika, 1 revolver in nekaj jestvin.

Vlomilska trojica je dajala dne 30. m. m. odgovor za svoja dejanja pred senatom v Novem mestu in tudi priznala očitane jim zločine. Senat je obsodil Štefana Bojca na 3 leta in 6 mesecev robije ter na izgubo državljskih pravic za dobo 5 let. Pavla Bojca na 2 leti in 1 mesec robije ter na izgubo državljskih pravic za dobo 3 let, in Franca Bojca na 3 leta in 3 mesece robije ter na izgubo častnih državljskih pravic za 5 let.

DRUŠTVENE VESTI

Remšnik. Spominska prireditev turških vpadov v naše kraje je pokazala našo javnost v dobri luči. Mnogo mladine in odraslih se je udeležilo in igralci ter igralke so tekmovali, kdo bo imel boljše turško uniformo ter po duhoviti igri »Turški križ« pokazal turške in naše prednike v boju za kulturo polumesca in sv. križa. — Na praznik sv. Treh kraljev pa priredimo igro za naše izseljence. Vabimo vse domačine in sosede! Ravno žalostno stanje sedanjih dni naj nas družijo v skupnem razvedrilu, pa tudi tolažilo zaupanja na božjo pomoč in lastno življenjsko silo. Pridite!

Cirkovce. Pridite gledat »Dve nevesti« od Cv. Golarja, ki jo vprizori bralno društvo 8. januarja!

Črešnjevce pri Slov. Bistrici. Toliko priznanja kot na praznik sv. Štefana že dolgo niso želi fantje in dekleta našega Prosvetnega društva. Priredili so namreč pravo izseljeniško proslavo v spomin slovenskim izseljencem s prav obširnimi programom. Petje slovenskih domoljubnih pesmi po moškem in mešanem pevskem zboru je učinkujoče zadonelo po dvorani. Po deklamaciji pesmi »Slovenski izseljenec«, katero nam je podal mali Lipovšekov Franček, ter po kratki razlagi o pomenu igre

so nastopili naši igralci s pretresljivo igro: »Za srečo v nesrečo«. Že pri prvem dejanju je ostalo malokatero oko suho. Vsa čast fantom in dekletom za izborni podano igro. Ne moremo drugače, kakor da želimo naši agilni in požrtvovalni mladini v Novem letu toliko uspehov na katoliškem prosvetnem polju, kot so ga dosegli v preteklem. Naj Vam ostane tudi v bodoče Vaš kašipet naš nesmrtni blaženi Slomšek.

Sv. Ana v Slov. goricah. Fantje in dekleta Marijine družbe so Marijin praznik proslavili s skupnim sv. obhajilom in akademijo. Lepo sta govorila brata Simonič, kako naj dajejo fantje in dekleta Marijine družbe drugim lep vzgled in kako srečni bodo, ako ostanejo zvesti Mariji vodnici. — Na Štefanovo je naša mladina vprizorila ganljivo igro »Za srečo v nesrečo« ob prav lepi udeležbi. Ob enem je bil občni zbor katoliškega prosvetnega društva. Na praznik sv. Treh kraljev po večernicah pa bo občni zbor fantovskega odseka. Fantje, pridite v prav obilnem številu!

Ptujska gora. Na praznik sv. Treh kraljev priredi katoliško prosvetno društvo »Slavček« na Ptujski gori igro »Tri sestre« od dr. Kreka. Pridite, začetek ob treh popoldne.

Velika Nedelja. Smolo smo imeli. Vsa fara je že težko čakala na igro »Črna žena«, ki bi jo morali igrati na Štefanovo, pa nam je ta preklicani revmatizem nagnal glavnega igralca v posteljo, ki pa se ga je kot fant od fa-

re kmalu otresel. Ker je imel v boleznih dovolj časa za študirati, pravi, da bo njegov »Štefulček« za sv. Treh kraljev še sijajnejši, kot bi bil na Štefanovo. Za to vsi na sv. Treh kraljev v društveno dvorano. Vstopnice dobite že x. četrtek popoldne v kaplaniji.

Polzela. Na splošno željo občinstva ponovi Katoliško prosvetno društvo igro »Mlinarjev Janez« na sv. Treh kraljev dan v Prosvetnem domu. Začetek ob treh popoldne. Vstopnice se dobijo v predprodaji pri gospej Heleni Cizejevi. Vljudno vabi odbor.

Trnovlje pri Celju. Godbeni odsek »Slavček« priredi dne 8. januarja igro »Mlinar in njegova hči«.

Sv. Križ tik Slatine. Fantovski odsek prosvetnega društva Slomšek« priredi v nedeljo dne 8. januarja krasno igro tridejanko »Pri kapelici«.

Priznanje pljanega sovjetskega uradnika.

V Berlinu je izšla knjiga inženirja-mehanika dr. Kristijana Hetzl z imenom: »Berlin — Moskva — Lubjanka.« List »Vozroždenie« je priobčil iz nje več člankov. V tej knjigi pripoveduje dr. Hetzl med drugimi to-le:

»Brat moje žene, ravnatelj velikega tovarniškega podjetja, je na svojem domu večkrat sprejemal sovjetske trgovske zastopnike v Berlinu. K njemu so prihajali ruski specialisti in uradniki po svojih opravilih. Tudi jaz sem imel večkrat priliko s temi gospodi govoriti o sovjetski industriji.

V začetku so ponavljali vsi — kakor bi bili naučeni — to, češ, kaj mi čitamo v sovjetskih listih, kako naglo raste sovjetska produkcija, kako ženjalno je zamislil Stalin »pjetiletko« itd. Enkrat pa pri nekem obedu, ko smo pili mnogo renskega in mozelskega vina, sta sovjetska uradnika postala z nami bolj odkritosrčna.

Jednemu izmed njih, mlademu sovjetskemu inženiru in komunistu, se je

življenja, za najlepša leta, za mlada leta, ki se ne povrnejo nikoli več! O tistih, ki so bili na bojnem polju, ne bom govoril, usodo teh poznaš ti bolje nego jaz; toda tudi tukaj doma je bilo strašno: pomanjkanje, skrbi, stradanje, dvojno in trojno delo, ki je ležalo na ramah žensk — vsa ta tesnoba polna puščoba življenja. Ni čuda, če sedaj zahteva mlada kri svojo pravico, če se hoče mladina smejeti, plesati, rajati. Zapri mlade konje teden dni v temen hlev, potem pa jih izpusti — videl boš, kako bodo zdijali, potrgali zaprego, zlomili soro, prevrnili voz. Vse to je čisto naravno!

Fant ni odgovoril. Oziral se je po plesalcih z mračnim licem, strmo gledal posebno svojo lepo sestro Katrico. Tedaj je izpregovoril kmet Meden. Bil je to koščen mož s tršatim obrazom. Lasje so se mu ježili nad nizkim čelom, imel je naprej štrlečo brado in mčne lične kosti. V očeh mu je ležala tista prihuljena prežavost, ki je prirojena vsem surovim sebičnejšem in ki je niti tedaj ne morejo prikriti ali jo vsaj ublažiti, če se poskušajo smejeti.

»Najbolj se zopet kratkočas Colnar«, je rekel Meden. »No, saj je bil vedno pravcati petelin, vedno cukren oblizek ženskam!«

»Hudo se mu je godilo v vojni; bil je dvakrat ranjen, kakor je bil dvakrat ranjen in enkrat zasut naš vrli prijatelj Jernej. Oba imata železni križ prvega razreda.« Tako je dejal učitelj.

Meden se je kratko in meketajoče zasmeljal: »Železni križ prvega razreda! To je že nekaj! Zadnjič so menda kockali zanje; kdor je vrgel čez petnajst, ga je dobil.«

Jernej je sedel najprej čisto tiho; nato pa je planil kvišku. Bil je bled ko zid in težko je dihal.

»Meden, pojdite malo z menoj na cesto!«

»Kam naj grem?«

»Obračunala bova! Saj veste, da sem častnik!«

»Šolmošter ste!«

»Častnik sem! Vi, bedni prikrivač, ste nekaj besedičili o železnem križu. Pojdite z menoj na cesto!«

ška akademija; a železnica je kljub temu dokazu vozila. Bemo-ullu parnika se je pisal Lardner. Ta angleški profesor je dokazal znanstveno, da bo poprej mogoče popeljati se na mesec, nego prevoziti s pomočjo parne sile Ocean. Ko je iznašel Benja-min Franklin leta 1740 strelovod, so zlagali nanj in na iznajdbo smešne pesmice in ga zasmehovali, češ, da je ukradel nebu strelo.

Usoda bridkega posmeha je postal deležen francoski inženier Lebon, ki je hotel upeljati v Parizu plinsko razsvetljavo. Njega samega so zaklali 2. dec. 1804, na dan kronanja Napoleona x.

jezik tako razvezal, da je to-le povedal:

»Ne mislite, da smo mi komunisti — idioti. Vemo, da je »pjetiletka« fantastična reč in da je malo realnega v njej. No, Stalin jo je ženjalno zamislil. Ona je dala sovjetski oblasti odmor. Če bi je ne bilo, bi bili že odvrženi. Pod naslovom »pjetiletke« Stalin dobiva denar doma in iz inozemstva. Ko se konča ta »pjetiletka«, začnemo novo »pjeti« ali »desjetiletko« in zopet dobimo čas. A Evropa se bo med tem bolj in bolj pogrezala v brezno, proletarijat se bo zrevolucioniral in bo zrel za odločilni boj z mednarodno buržuazijo. Čas dela za nas. Sami vidite, koliko je sredi vaše buržuazije naših prijateljev in pristašev, koliko je pri nas neplačanih pomočnikov. A koliko plačanih prijateljev po vseh deželah sveta je sredi vaših boljših publicistov, bankirjev, poslancev, senatorjev in diplomatov! Če bi mi obelodanili spisek ljudi, kateri so s tem ali onim plačani od sovjetske vlade, bi svet osupnil. V tem je naša glavna sila. Boste videli, kadar bo zopet proglašena nova »pjet« ali »desjetiletka«, koliko vaših publicistov in učenjakov ji bo posvetilo svoja znanja.«

Takrat sem zapisal te besede v svoj dnevnik. Silno me je zanimalo. Vrag vzemi, sem si mislil, če je to res, kar sem slišal — a to vemo, da je »in vino veritas« (v vinu resnica) — potem je buržuazija v reznici obsojena na pogubo. V meni se je porodila strastna želja iti v sovjetsko Rusijo in se na svoje oči prepričati, kakšno je tam življenje in kako se dela »pjetiletka«.

In res je odšel na pot. Odločil se je za črto Moskva — Volga — Kama — Ural — Sibirija itd. Ko je prejel potrebne listine, se je odpeljal v Moskvo. Toda tam ga je zadelo silno razočaranje. Čeka je dala dr. Hetzla kot nemškega špijona zapreti v glasovito ječo Lubjanka v Moskvi. Ravnali so z njim kot tujim podanikom še precej lepo, a grozili so mu, da ga vstrele, in vedno

so zahtevali od njega nek podpis. Dr. Hetzl se je obnašal jako samozavestno, odklanjal je vsak podpis, češ, da ni ničesar zakrivil. Odpeljali so ga celo na Ural v Jekaterinburg, kjer je lužil pri sovjatih eden njegovih sorodnikov. Pa tudi tam so mu grozili in ga mnogo izpraševali, toda dr. Hetzl je bil nevtrasten in se je izvrstno držal. To in pa krepko delovanje njegovih sorodnikov na sovjetsko oblast je vplivalo tako, da so dr. Hetzla izpustili na svobodo.

Svoje bivanje v ječi in vse svoje doživljaje v Rusiji dr. Hetzl obširno popisuje v omenjeni knjigi. A nas to ne zanima. Zanima nas bolj to, kar je sovjetski uradnik v pijanosti govoril. Po njegovih besedah so sovjetske »pjetiletke« celemu svetu pesek v oči, pod katerimi se skriva namen, dobiti čas, da bi zrevolucionirali ves svet. Zato se izdajajo letaki in knjižice, kjer se silno hvalijo in v najlepših barvah opisujejo sovjetski uspehi in pridobitve. To zmeša mnogim mladim ljudem glavo, da so slepi za vse drugo, in verjamejo le tem komunističnim vabilom. Ti in še mnogi drugi, ki nimajo ničesar izgubiti, a bi radi dobro živeli in drugim zapovedovali, so neplačani agitatorji za komunizem. Drugi agitatorji, ki so plačani, delajo bolj dosledno in skrivaj. Res, čas dela za komuniste. Ali se jim bo pa svetovna revolucija posrečila, je odvisno še od mnogih činiteljev. Največja ovira, da komunisti drugod niso še prišli do oblasti, je nezimerno slab gospodarski položaj sovjetske Rusije. Tam je silna beda in revščina. Vsa živila se dobivajo na karte in še na karte jih dostikrat ni mogoče dobiti. Vsak prišlec iz Rusije, vojni ujetniki, ki so se tam zamudili in prihajajo v naše okraje, pripovedujejo o tamošnji revščini. Primanjkuje obleke, obutve, živil in sploh vsega. Poleg tega pa vlada tlačanstvo in suženjstvo. Če komunisti hočejo napraviti raj ljudem na zemlji, morajo vendar predvsem za to skrbeti, da bo ljudstvo imelo potrebna stanovanja, dovolj obleke in živil vsake vrste.

Dekler pa tega ne bo, moramo njihov nauk zavračati le kot agitatoričen ter prevraten poskus, da bi nas tlačili s svojo diktaturo tako, kot tlačijo naš bratski ruski narod. K.

Zgodovina metra.

Zgodovina metra je predvsem prastara. Začenja se, če gremo v prve oblike, s sužnjem-ljubljencem perzijskega kralja Kserksa. To je bil mož, katerega stopalo in komolec sta v zgodovini človeštva delala zmešnjavo več kot 2000 let. Ta kraljevi suženj je bil namreč prva mera starih narodov. Po njegovi nogi in komolcu, ki sta bila znatne dolžine, so merili najprej perzijski trgovci. In »noga« in »komolec« sta bila kasneje sprejeta kot dolžinska mera od vsega trgovskega sveta, tako da sta povzročala zmešnjavo od srednjega veka prav do 75. leta preteklega stoletja. Zakaj mednarodni so bili le znaki merila. Noga in komolec pa sta bila v vsaki pokrajini, celo v vsakem večjem obrtniškem mestu, drugačne dolžine.

Tako so imeli n. pr. Francozi pred veliko revolucijo kot dolžinsko mero »toise«; ta mera je prišla iz Lijona, znanega trgovskega središča. Osnova tej meri je bila kraljevska noga, dolga 16,24 cm. Po tečanju dvodecimalnem merilnem načinu je bila »toise« razdeljena v 12 stopal, vsako stopalo v 12 palcev, vsaki palec v 12 linij. Ta »toise« je bila dolga okrog dva metra.

Pri vseh teh različnostih pa si je človeštvo prizadevalo, da bi si izmislilo dolžinsko mero in težo, ki bi bila neizpremenljiva, zanesljiva in za vse enaka. Pa niso ju našli. Leta 1790 pa je francoski državnik Talleyrand predložil narodni skupščini predlog, da bi se uvedla nova mera, ki bi bila osnovana na edini, odgovarjajoči prirodnim odnosom zemlje. Taka bi mogla biti za vse države in narode veljavna. Narodna skupščina je zaslislala mne-

Parizu. Pariz je dobil plin še le leta 1818.

Danes je vsakemu znano, da padajo meteorji iz neba. Pred poldrugim stoletjem niso tega znali največji učenjaki. Ko je predložil eden omenjeno odkritje pariški akademiji, so ga proglasili za osla. Vsakdo vendar ve, da v nebesih ni kamenja, torej tudi ne more padati iz neba na zemljo. Ravnatelji muzejev so pometali meteorje iz zbirk, da bi se ne osmešili. Še le leta 1803, ko je obiskala kraj Laigle v Normandiji na francoskem kamenita toča, se je posrečilo fiziku Blotu, da je ovrget prvotno mnenje akademije glede meteorjev.

Stari učitelj je plašno skušal miriti.

Meden se je smejal:

»Meni je tukaj kar všeč. Če je vam treba svežega zraka, pojdite le sami na cesto.«

»Če ne boste zunaj, ko naštejemo do tri, potem —«

»Potem bom do petnajst ali šestnajst še tudi tukaj — štejte, do koder se vam zljubi!«

»Šli boste z menoj na cesto!«

»Ne pojdem! Rajši bom gledal, kako se dogovarja vaša sestra Katrica s Colnarjem.«

»Pes! To si upate reči —?«

»To si upam reči, da! Vsa vas bo govorila tako. Le pogledjte, kako se ovija okrog njega, kako jo stiska k sebi! Colnar je oženjen, ima sedemnajst let starega fanta. — Sramota je to!«

Naenkrat je mladi častnik težko zajel sapo; oči so se mu zasukale, z roko je segel proti srcu. Še enkrat je vzbuljeno pogledal svojo sestro, nato pa je težko udaril z glavo po mizi.

»Sramota! — Prezir! — Ali je to — ali je to prav?«

Nekaj je zarožljalo na tla.

Stari učitelj se je naglo pripognil. Bila je vojaška pištola. Vtaknil jo je v žep.

V plesni dvorani je za kratek čas vse utihnilo. Jerneju Bogatcu je postalo slabo. No, seveda, kaj takega se je sedaj večkrat primerilo. To so bile posledice vojne. Katrica je napravila nekaj korakov proti bratu. Nato je obstala.

»Prav nobenega veselja mi ne privošči! Po njegovi volji pa le ne bo!«

Dve minuti nato se je s hruščem zopet pričel ples. Najbolj divje je plesal Colnar s plavolaso Katrico.

Stari učitelj je odpeljal mladega moža iz gostilne. Meden se je smejal za njim:

»Sedaj gre na cesto, pa brez mene!«

Drugi dan je Jernej Bogatec izginil iz domačega kraja.

Njegova mati je vzdihovala, da bo sina, za katerega se je tako bridko in dolgo bala med svetovno vojno, sedaj zopet izgubila. Bog ve, kam je šel! Le pismo ji je bil pustil: